

De CLB's in cijfers

schooljaar 2018-2019

samenwerken in
verbinding

Voorwoord

Het schooljaar 2018-2019 betekende een scharnierpunt in de werking van de CLB's. Het decreet leerlingenbegeleiding trad, na een jarenlange voorbereiding, in werking op 1 september 2018. Niet dat dit een shockeffect met zich meebracht: het decreet betekende in de eerste plaats een bevestiging van de goede praktijken die in de jaren voorafgaand aan het decreet ontstonden.

Meer concreet verankerde en versterkte het decreet leerlingenbegeleiding de samenwerking tussen school, CLB en Pedagogische Begeleidingsdienst (PBD). Het CLB als verbindende actor werkt op het kruispunt tussen de thuisomgeving, de schoolcontext en de jeugdhulpverlening. Vanuit dit perspectief opteerden we ervoor het jaarverslag van het schooljaar 2018-2019 uit te brengen onder de titel **samenwerken in verbinding**.

Dit jaarverslag is het eerste dat we u kunnen presenteren onder de noemer van de hervormde leerlingenbegeleiding. Het biedt een beknopte inkijk in het werk dat onze CLB-medewerkers in het belang van leerlingen dagelijks verzetten. Dit jaarverslag is dan ook in de eerste plaats een erkenning van hun werk.

Veel leesgenot,

De Internettensamenwerkingscel (ISC)

A photograph of three young adults, two women and one man, sitting around a wooden table in a modern, industrial-style setting. They are all laughing and looking at laptops. The woman on the left is seen from the back, wearing a white long-sleeved shirt. The woman in the middle has long dark hair and is wearing a brown jacket. The man on the right has dark hair, wears glasses, a red shirt, and a denim jacket. On the table are two laptops, a glass of water with a lemon slice, and a brown leather folder. The background features a grey stone wall and tall potted plants.

606505

leerlingen kwamen tijdens het schooljaar
2018-2019 in contact met hun CLB.

Dat is meer dan de helft van de volledige leerlingenpopulatie.

606 505 leerlingen

51 %

van de schoolpopulatie
kwam tijdens '18-'19 in contact met het CLB.

22,17 %

van de totale leerlingenpopulatie
kwam in contact met het CLB binnen
de vraaggestuurde werking.

Het CLB registreert gemiddeld 4,32 interventies per leerling met een zorgvraag. Dat is een stijging tegenover de voorgaande schooljaren (zie ook verder in dit jaarverslag).

265 600 leerlingen
1 143 517 interventies

29,91 %

van de totale leerlingenpopulatie
kwam in contact met het CLB binnen
de medische werking.

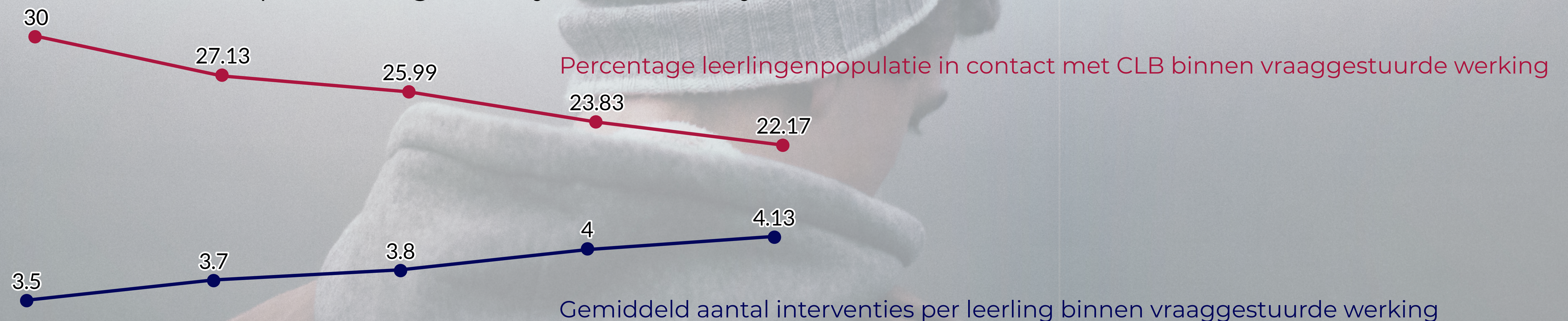
Op 1 september 2018 ging de vernieuwde medische werking van start. De bestaande medische consulten op 7 vaste momenten werden omgevormd tot **systematische contactmomenten** die 5 keer tijdens de hele schoolloopbaan worden aangeboden. Schooljaar '18-'19 gold dan ook als een overgangsjaar voor de CLB's.

358 337 leerlingen
362 071 interventies

Contact met leerlingen binnen de vraaggestuurde werking

De vraaggestuurde werking van de CLB's richt zich op de **vier begeleidingsdomeinen** van de leerlingenbegeleiding: leren en studeren, onderwijsloopbaanbegeleiding, preventieve gezondheidszorg en psychosociaal functioneren.

Tijdens het schooljaar '18-'19 werd voor 265 000 unieke leerlingen of 22,17 % van de totale leerlingenpopulatie een vraag aan het CLB gesteld. Voor deze leerlingen registreerde het CLB **gemiddeld 4,32 interventies per leerling**. Hoewel het aantal leerlingen dat jaarlijks in contact komt met het CLB afneemt, stellen we vast dat het gemiddeld aantal interventies per leerling schooljaar na schooljaar toeneemt.

Bovenstaande evolutie bevestigt enerzijds het buikgevoel van de CLB's dat de **zorgzwaarte** jaar na jaar toeneemt, waarbij casussen alsmaar complexer worden en er meer interventies vanuit het CLB nodig zijn. We merken dat de inhoud van het CLB-werk doorheen de laatste jaren gewijzigd is. Dat is o.m. een gevolg van de grotere aandacht voor leerlingenbegeleiding op school, waardoor de school zelf meer zorgvragen opneemt. Ook nemen de CLB's een grotere rol op binnen de integrale jeugdhulp. Hiernaast ontvangen CLB's al meer dan 20 jaar hun omkadering binnen een gesloten enveloppefinanciering. We stellen vast dat de maximumcapaciteit sinds enkele jaren is overschreden.

CLBch@t: online praten met het CLB

Sinds 1 februari 2016 kunnen leerlingen en ouders ook online met hun vraag terecht bij het CLB. CLBch@t biedt een gratis, anoniem en laagdrempelig onthaal.

Tijdens het schooljaar '18-'19 werden in totaal **5465** gesprekken gevoerd, wat een toename is van **25 %** tegenover '17-'18. De grote meerderheid van de gesprekken (90,87 %) werd gevoerd met **leerlingen**. Ook neemt het aantal gesprekken met **ouders** (9,13 %) toe.

Meer dan 12 % van de gesprekken gaan over **studiekeuze**. De overige populairste gespreksonderwerpen zijn interactieproblemen in het gezin, zelfmoordgedachten, verliefdheid en seksualiteit.

De gemiddelde leeftijd van de leerling is 14,8 jaar. De jongste bezoeker was 8 jaar oud. Meer dan de helft van de gesprekken (55 %) werd door de leerling of ouder gevoerd via een smartphone of tablet.

CLBch@t is **ook bereikbaar tijdens de schoolvakanties** met uitzondering van de sluitingsperiode van de CLB's (15 juli - 15 augustus) en de week tussen Kerstmis en Nieuwjaar.

Onderwijskiezer : een online gids voor studie en beroep

Leerlingen en ouders kunnen online niet enkel via CLBch@t terecht bij het CLB. Onderwijskiezer bundelt het volledige onderwijslandschap in Vlaanderen en Brussel op één website, van kleuteronderwijs tot en met hoger onderwijs en de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Hiernaast biedt het enkele handige tools zoals online vragenlijsten die peilen naar interesses, belangstelling en studiehouding.

De website trok in het schooljaar '18-'19 **meer dan 2 miljoen bezoekers**, een stijging van meer dan 20 % tegenover het voorgaande schooljaar!

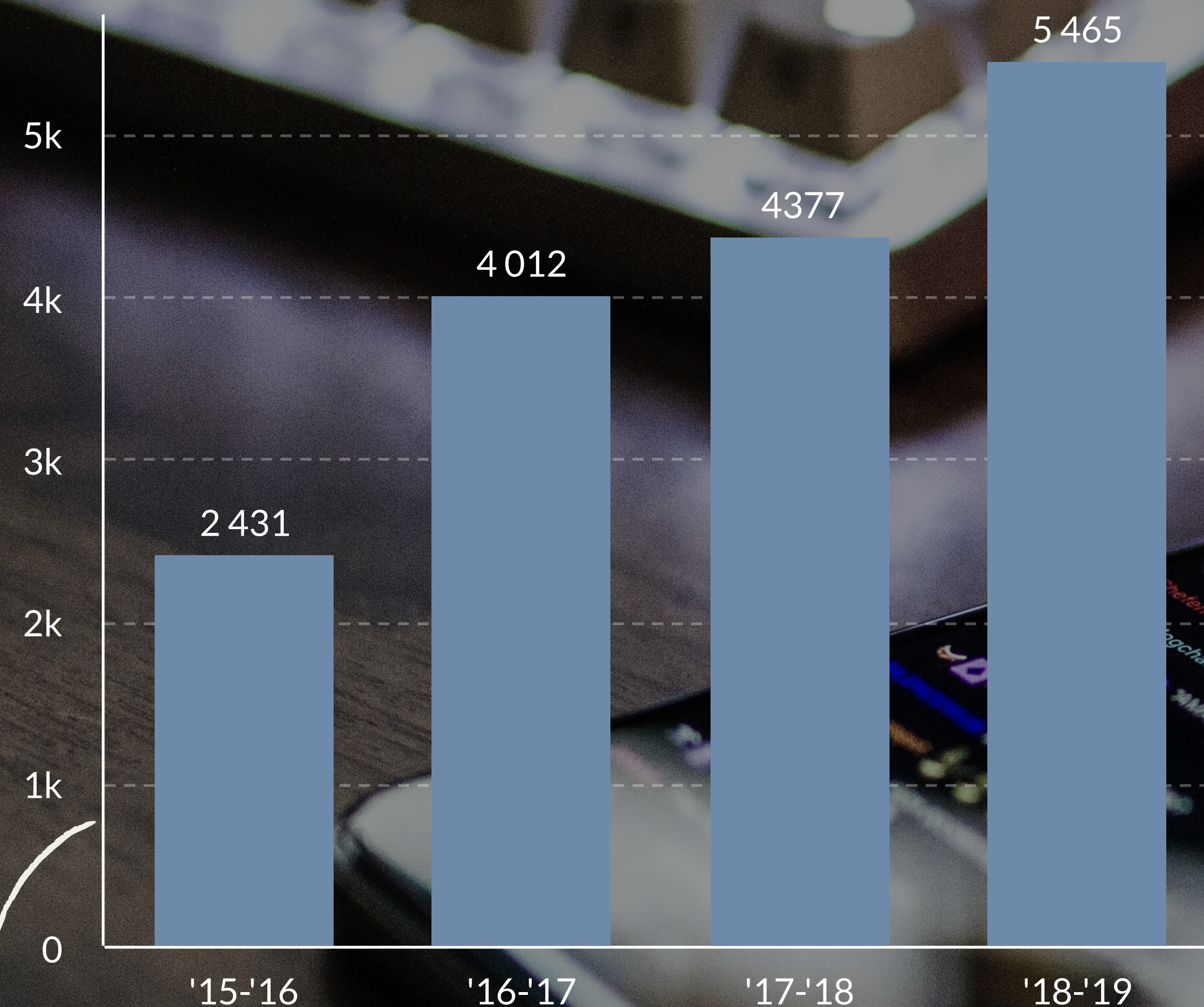
Er werden **1335 vragen** gesteld via de online vraagmodule. Het team van Onderwijskiezer streeft ernaar om, ook tijdens de schoolvakanties, binnen de 24 uur een antwoord te bezorgen per e-mail.

De online vragenlijsten (9 in totaal) werden sinds de lancering **1 541 621 keer** ingevuld.

Onderwijskiezer.be

Voor jou gemaakt door je CLB!

Evolutie

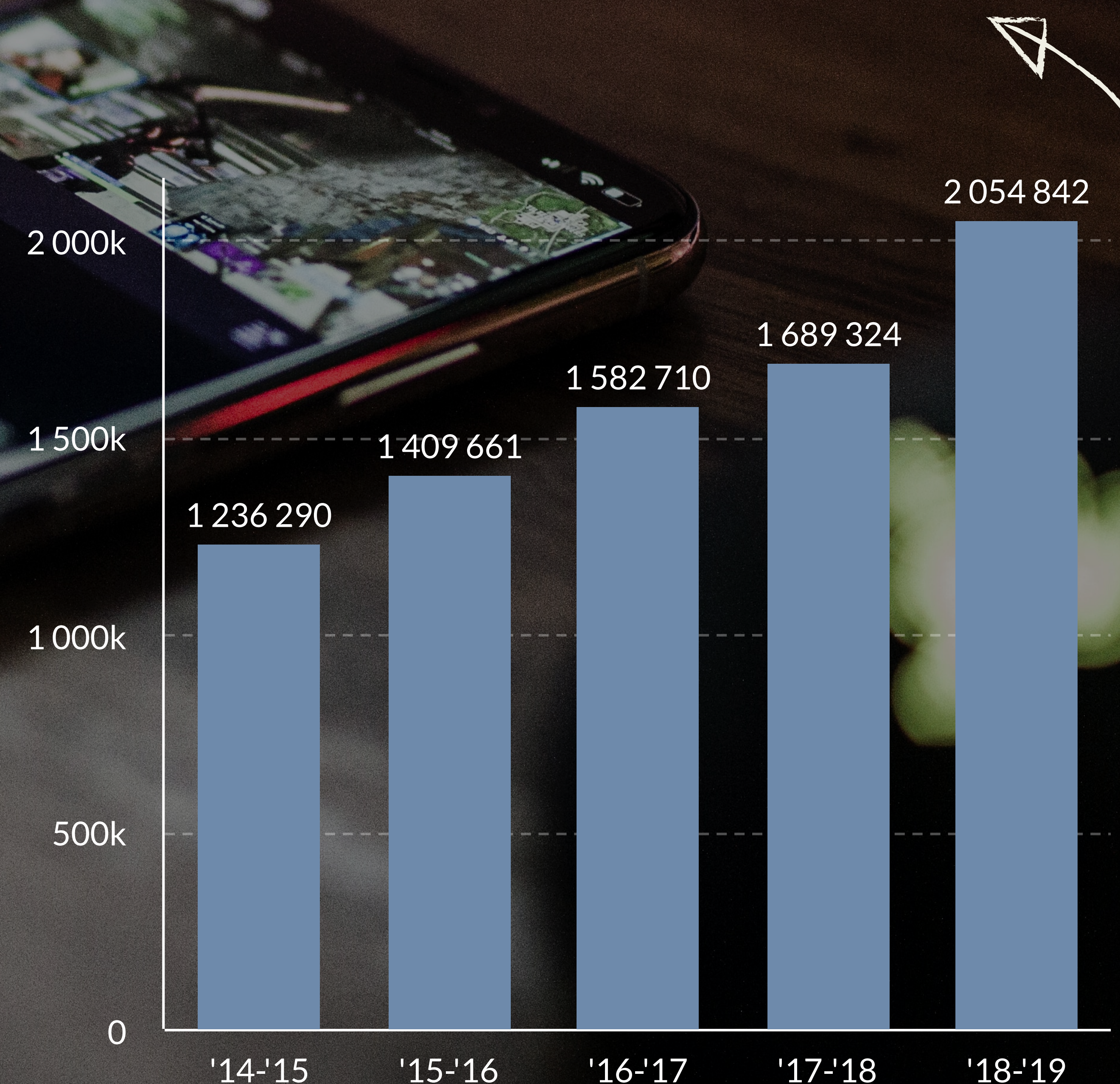

Gesprekken CLBch@t

Tijdens het schooljaar '18-'19 werden in totaal 5465 gesprekken gevoerd via CLBch@t, een toename met 25 % ten opzichte van het schooljaar ervoor. CLBch@t ging van start op 1 februari 2016, waardoor de cijfers van het schooljaar '15-'16 geen volledig schooljaar behelzen.

Bezoekers Onderwijskiezer

Tijdens het schooljaar '18-'19 ontving de website maar liefst 2 054 842 bezoekers, een toename met meer dan 20 % tegenover het vorige schooljaar.

Het kleuterconsult met ouders

Op 1 september 2018 ging de vernieuwde medische werking van start. De bestaande medische consulten op 7 vaste momenten werden omgevormd tot **systematische contactmomenten** die 5 keer tijdens de hele schoolloopbaan worden aangeboden.

Nieuw is onder meer het systematisch contactmoment in de eerste kleuterklas, waarbij ook de **ouders** worden uitgenodigd door het CLB.

Maar liefst **65 137** eerste kleuters kwamen langs bij het CLB. De CLB's organiseren zich zodat ouders - indien gewenst - zo maximaal mogelijk kunnen deelnemen aan het contactmoment. Uit het pilootproject, dat plaatsvond in het schooljaar '18-'19, weten we dat de opkomstgraad van ouders varieert tussen de 68 en 97 %. Daarnaast bleek dat 97 % van de ouders **tevreden tot heel tevreden** zijn over wat er besproken werd tijdens het contactmoment.

Het kleuterconsult biedt ouders een eerste, laagdrempelige kennismaking met de werking van het CLB en preventieve gezondheidszorg. Bovendien wordt op deze manier een gekende werking voor ouders, nl. die van de contacten met Kind en Gezin, gecontinueerd binnen onderwijs.

Preventieve gezondheidszorg

De CLB's nemen een belangrijke rol op binnen de preventieve gezondheidszorg van kinderen en jongeren. Zo staan de CLB's in voor de **vaccinatie** van schoolgaande kinderen en jongeren. Meer dan 9 adolescenten op 10 (93,17 %) werd ooit door het CLB gevaccineerd, zoals blijkt uit de Vaccinatiegraadstudie (2016).

90 %

vaccinatiegraad in
Vlaanderen voor HPV
(na drie dosissen)

Vlaanderen als voorbeeld voor de hele wereld

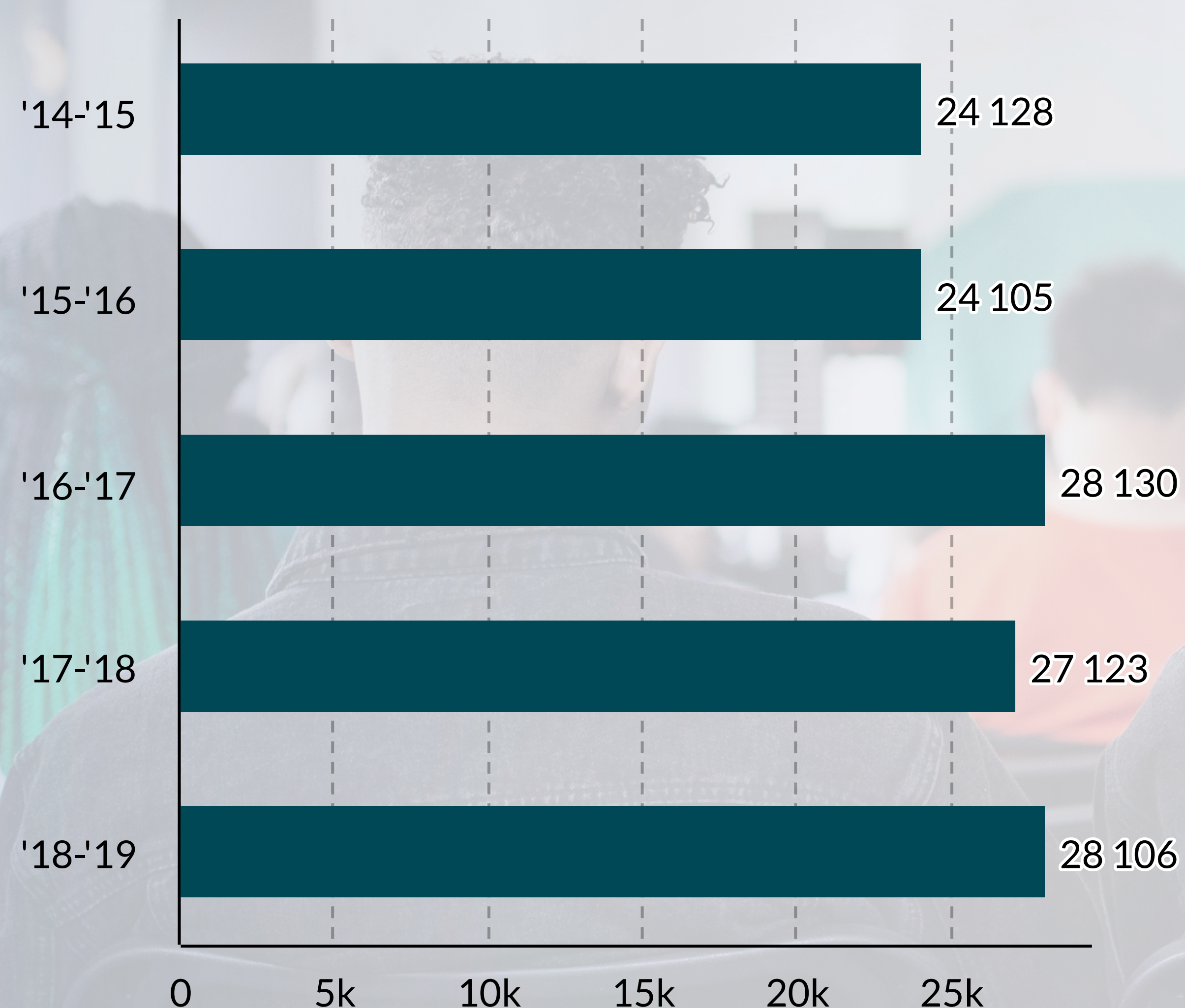
ter vergelijking: de HPV-vaccinatiegraad in Nederland is 61 %,
in Australië (ook gratis via de school) 70 %

Bron: Vaccinatiegraadstudie (2016)

Sinds het schooljaar '18-'19 nemen de CLB's eveneens een opdracht op ten aanzien van leerlingen **huisonderwijs**. In totaal vonden **457 systematische contactmomenten** plaats voor deze leerlingen. Ook voor deze leerlingen wordt het vaccinatieschema gevolgd en vinden de systematische contactmomenten plaats op vastgelegde tijdstippen (5 keer gedurende de onderwijsloopbaan).

Omwille van het feit dat het schooljaar '18-'19 een overgangsjaar was op vlak van de systematische contactmomenten, waarbij volgens zowel de oude als de nieuwe regelgeving werd gewerkt, wordt in dit jaarverslag niet uitgebreid gerapporteerd over de bevindingen. We verwijzen hiervoor naar het volgende jaarverslag van de CLB's of naar de cijferrapporten van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.

Leerplichtbegeleiding

De CLB's hebben een belangrijke rol in de leerplichtopvolging. In het schooljaar '18-'19 ondernamen de CLB's voor **28 106 leerlingen** acties in het kader van leerplicht.

Voor **21 060** leerlingen werd daarbij een nieuw traject gestart in het kader van **problematische afwezigheden**. Dit aantal is iets hoger dan het voorgaande schooljaar (20 438).

Ook het aantal **tijdelijke uitsluitingen** ligt hoger dan het vorige jaar: 2957 leerlingen (versus 2802 in het schooljaar '17-'18).

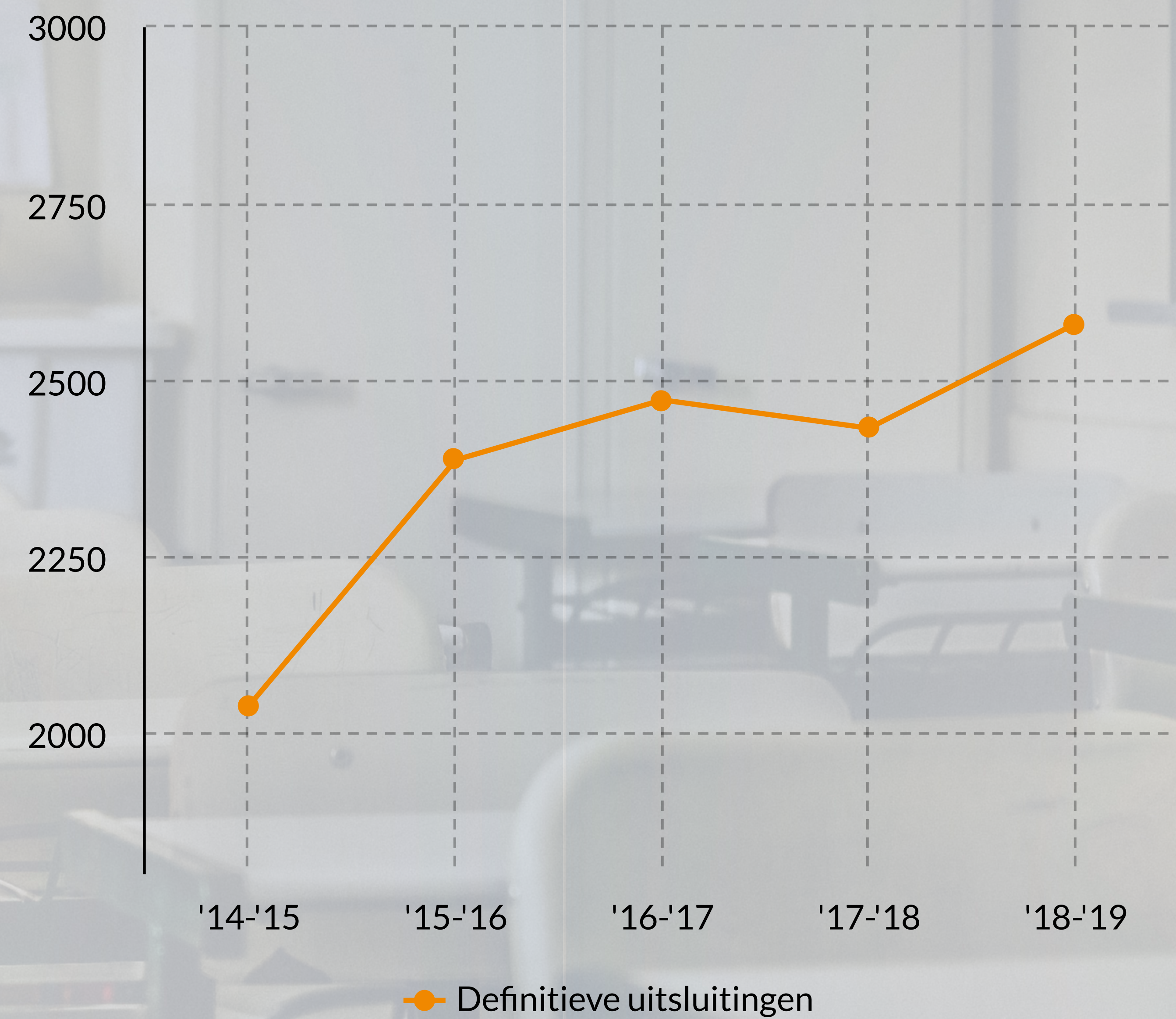
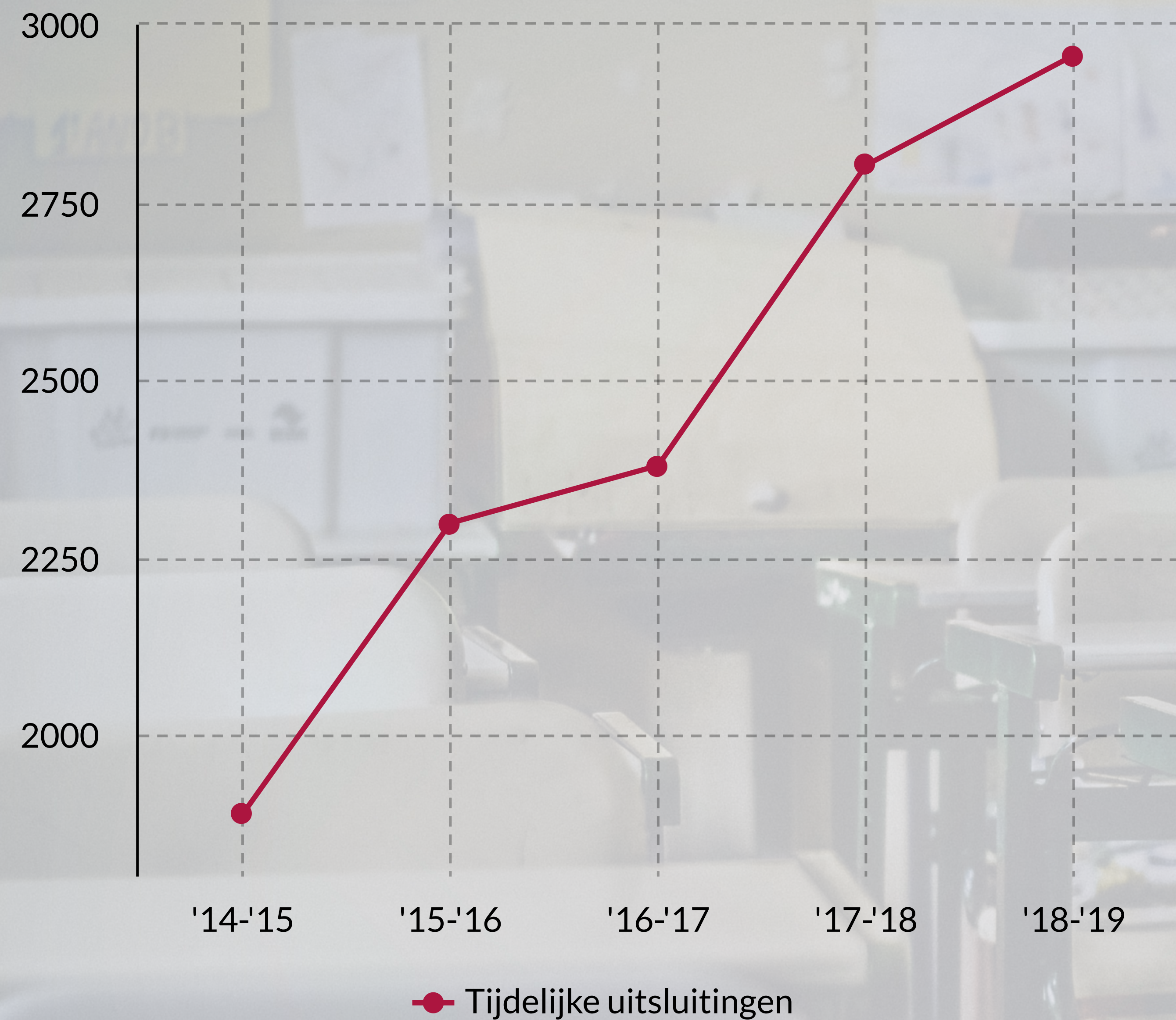
Hiernaast werden 2580 leerlingen begeleid in functie van een (mogelijke) **definitieve uitsluiting op school**. Dit aantal ligt eveneens hoger dan het voorgaande schooljaar (2432).

Op de volgende bladzijde worden enkele evoluties geïllustreerd.

Leerlingen die problematisch spijbelgedrag vertonen, worden opgevolgd door de school en/of het CLB. Vanaf vijf halve dagen ongewettigde afwezigheid gaan school en CLB daarover in overleg. De cijfers hierboven geven het aantal unieke leerlingen weer waarvoor het CLB een traject opstartte.

Bij een preventieve schorsing is CLB-begeleiding niet verplicht. Wanneer een leerling effectief definitief wordt uitgesloten, gaat het CLB samen met de leerling, de ouders én de uitsluitende school op zoek naar een nieuwe school.

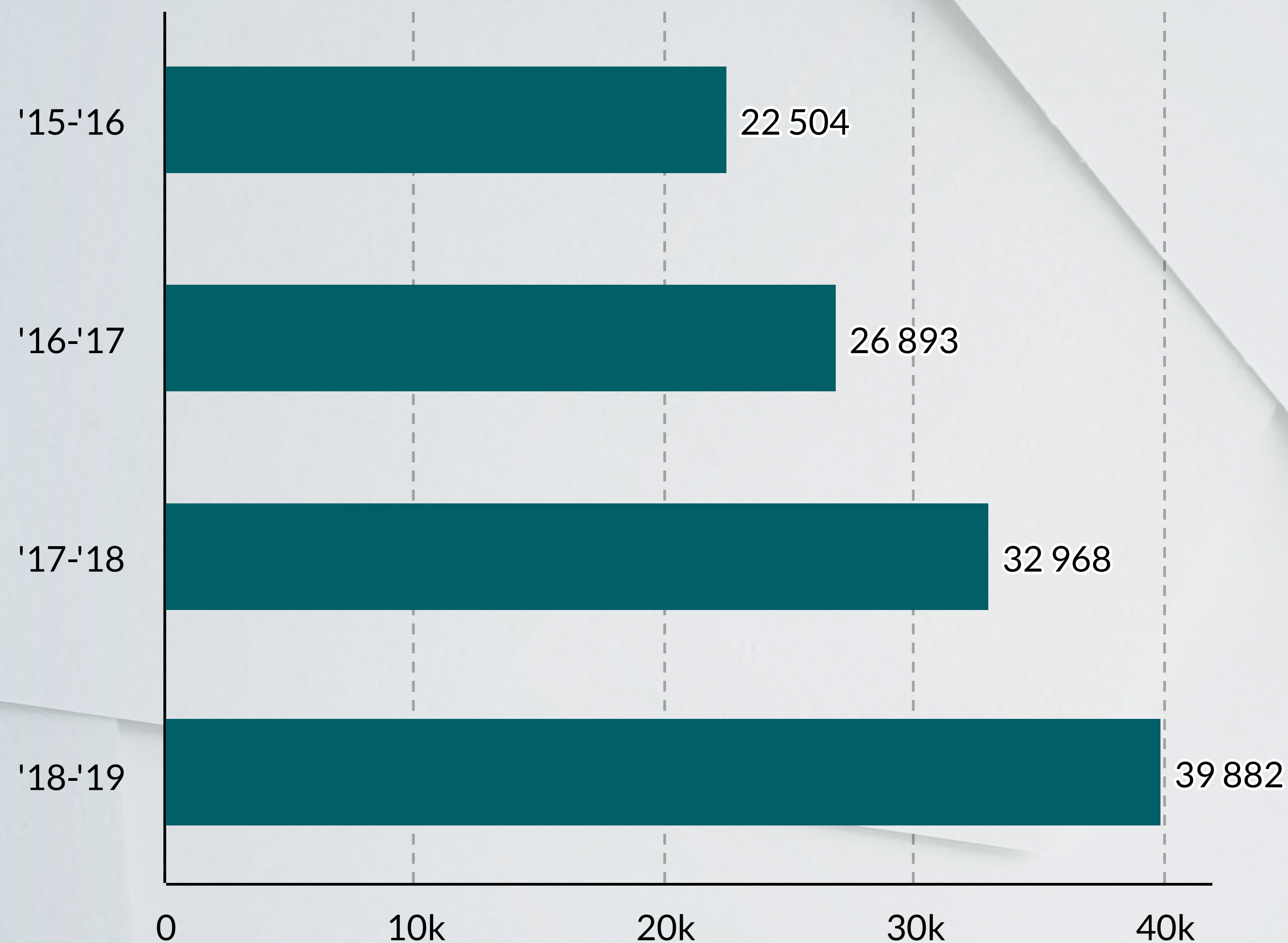
Leerplicht: evolutie

Waar vroeger het CLB vaker betrokken werd bij definitieve uitsluitingen, stellen we vast dat de laatste schooljaren het aantal CLB-contacten voor tijdelijke uitsluitingen zijn toegenomen.

Gemotiveerd verslag en verslag

Trajectbegeleiding in functie van een gemotiveerd verslag of verslag

Net zoals de voorgaande schooljaren, stellen we vast dat het CLB meer activiteiten registreerde in functie van de opmaak van een gemotiveerd verslag of verslag, in totaal voor **39 882 leerlingen**.

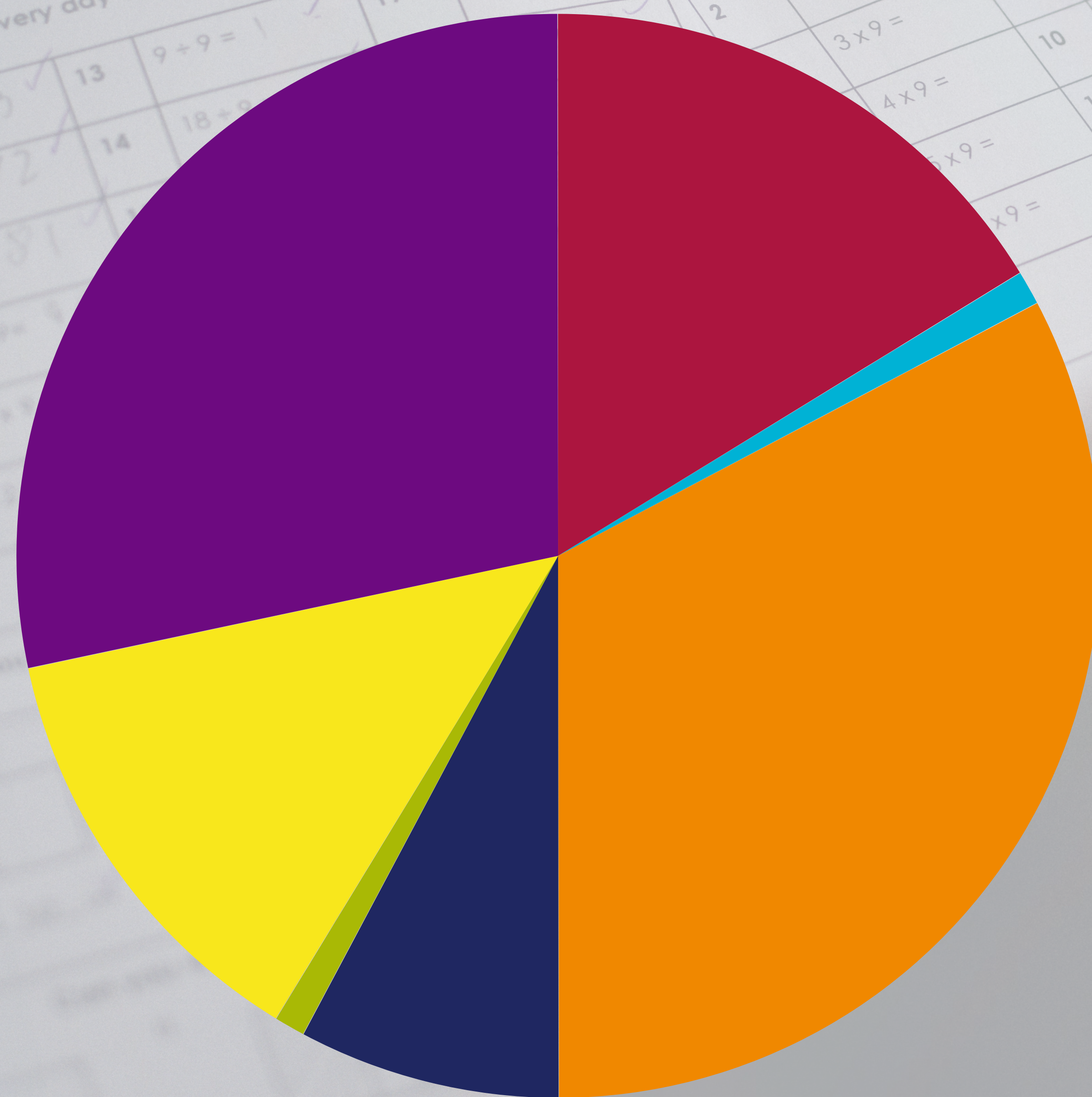
Een traject mondt niet noodzakelijk uit in een (gemotiveerd) verslag. Voor 30 640 leerlingen werd uiteindelijk een gemotiveerd verslag of verslag geformaliseerd.

Leerlingen met een gemotiveerd verslag of (inschrijvings)verslag hebben automatisch recht op voorleessoftware en/of een digitale versie van hun schoolboeken. Ook leerlingen met een geattesteerde diagnose dyslexie of dyspraxie komen automatisch in aanmerking voor ADIBib. Voor andere leerlingen met deze nood kan het CLB, als enige gemachtigde instantie, een ADIBib-attest uitschrijven. In het schooljaar '18-'19 werd voor **3246 leerlingen** een ADIBib-attest geformaliseerd.

Het gemotiveerd verslag

Het gemotiveerd verslag geeft recht op ondersteuning in een school gewoon onderwijs. In het schooljaar '18- '19 werden in totaal **15 809 gemotiveerde verslagen** geformaliseerd.

De meeste gemotiveerde verslagen (61 %) werden uitgeschreven voor leerlingen in het lager onderwijs. De overige gemotiveerde verslagen werden opgemaakt voor kleuteronderwijs (19 %) en secundair onderwijs (20 %).

Wat betreft de nodige deskundigheid, beschrijft een derde van de gemotiveerde verslagen een nood aan expertise **type 3** (5 70 verslagen). Ook expertise vanuit type 9 (4476) en type basisaanbod (2570) werd vaak omschreven in het gemotiveerd verslag.

Het totaal aantal gemotiveerde verslagen ligt een stuk hoger (nl. 66 %) dan in het voorgaande schooljaar, toen 10 475 gemotiveerde verslagen werden geformaliseerd.

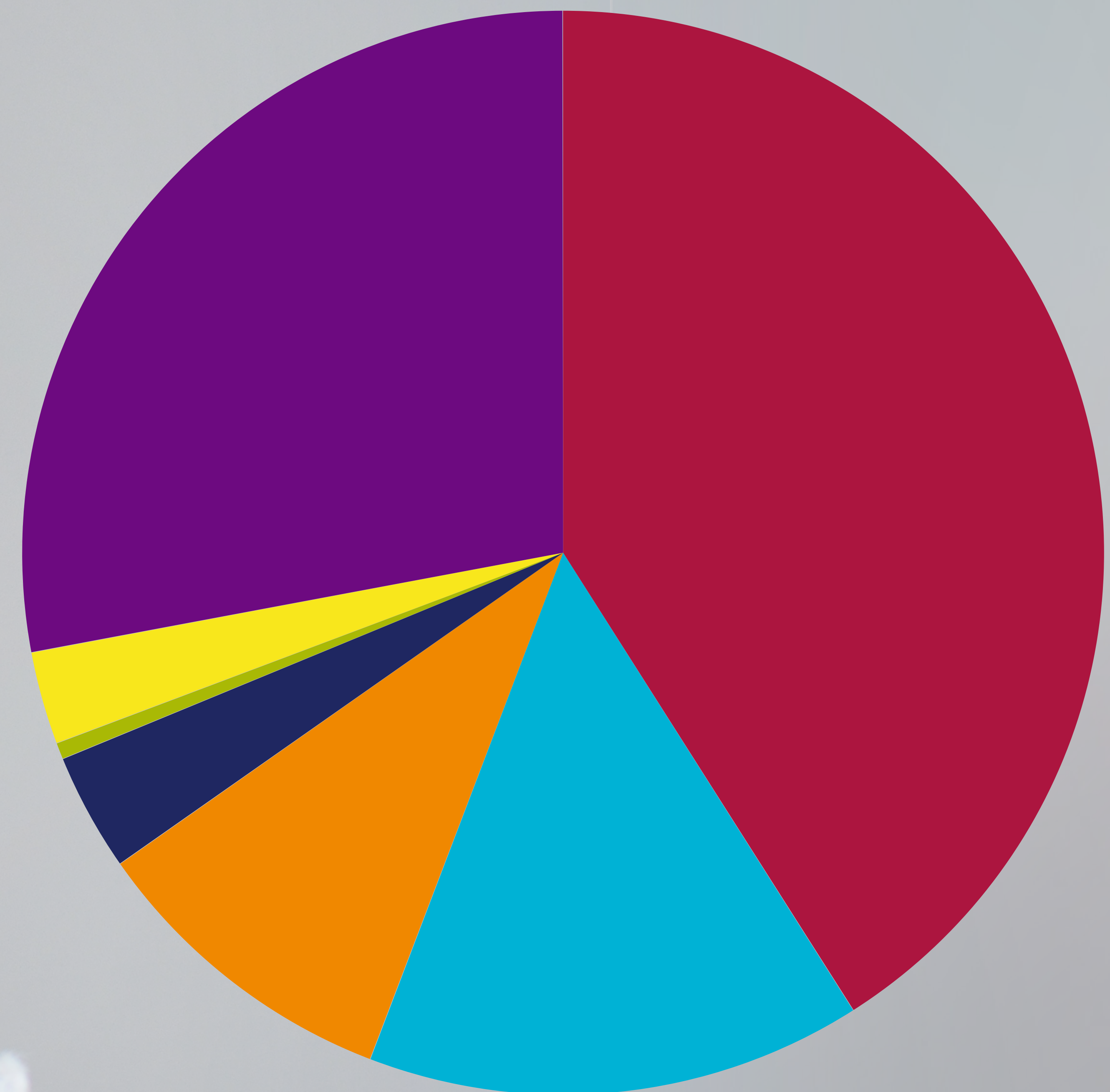
Basisaanbod (16.26%) Type 2 (1.03%) Type 3 (32.7%) Type 4 (7.81%)
Type 6 (0.92%) Type 7 (12.97%) Type 9 (28.31%)

Het verslag

Het verslag geeft recht op toegang tot het buitengewoon onderwijs, of tot het volgen van het Individueel Aangepast Curriculum (IAC) in het gewoon onderwijs. In '18-'19 werden in totaal **12 637 verslagen** uitgeschreven. Meer dan 40 % van de verslagen worden uitgeschreven voor het type basisaanbod. Meer dan een vierde van de verslagen gelden voor type 9.

Ook wat betreft de verslagen stellen we vast dat de meerderheid wordt uitgeschreven voor leerlingen lager onderwijs (64 %). 17 % van de verslaggeving heeft betrekking op kleuters, 16 % op leerlingen secundair onderwijs.

Van de verslagen secundair onderwijs geldt de grootste groep (2396) voor opleidingsvorm (OV) 3, gevolgd door OV 4 (1388). 937 verslagen werden uitgeschreven voor OV 1 en ten slotte 529 verslagen voor OV 2.

■ Basisaanbod (40.99%) ■ Type 2 (14.83%) ■ Type 3 (9.46%) ■ Type 4 (3.52%)
■ Type 6 (0.48%) ■ Type 7 (2.78%) ■ Type 9 (27.93%)

Type Basisaanbod

Het type basisaanbod werd opgericht voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften voor wie het gemeenschappelijk curriculum met redelijke aanpassingen niet haalbaar is in een school gewoon onderwijs.

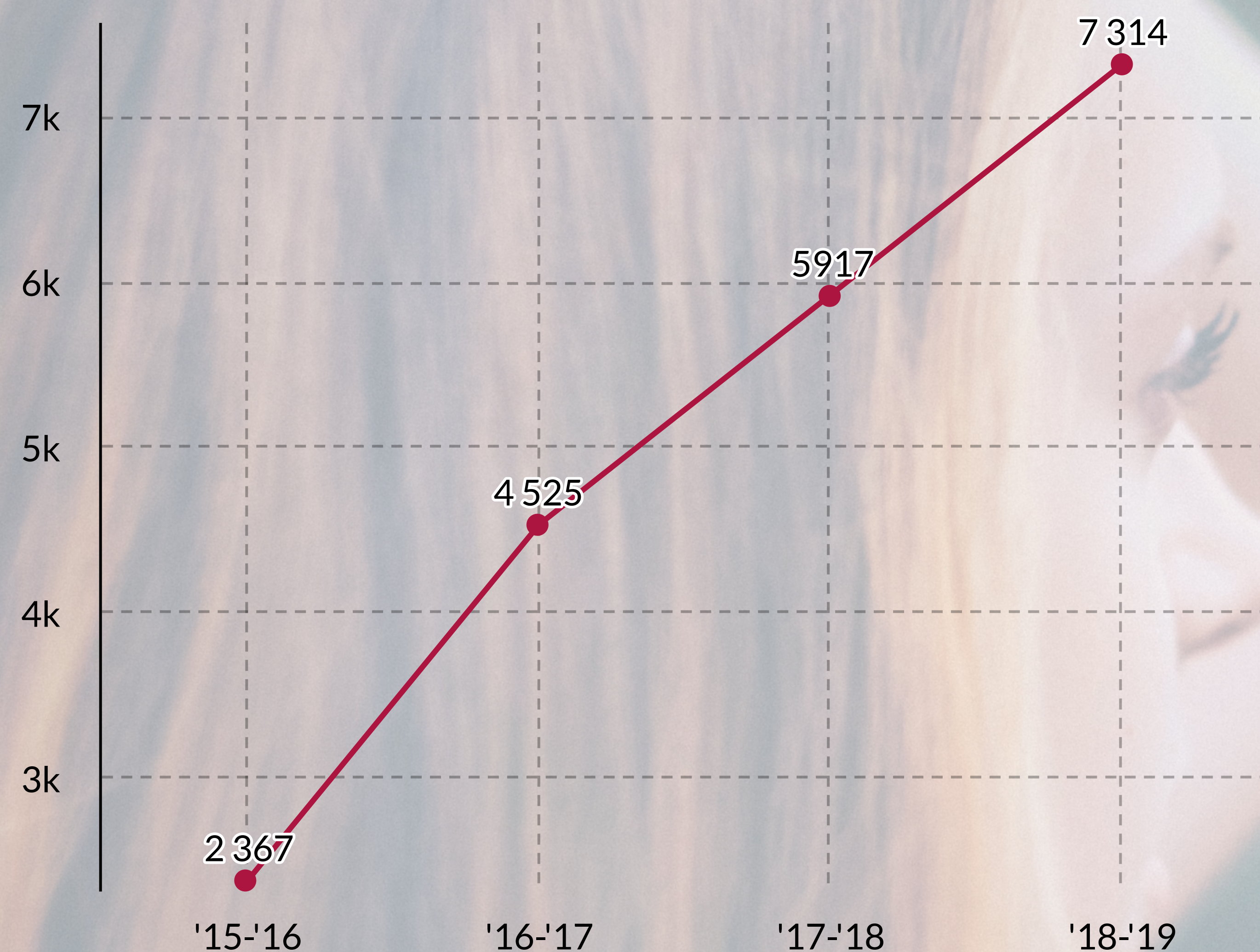
Een leerling met een verslag type basisaanbod kan een **Individueel Aangepast Curriculum** (IAC) volgen in het gewoon onderwijs, of kan daar een gemeenschappelijk curriculum volgen met of zonder gemotiveerd verslag.

Voor leerlingen met een verslag type basisaanbod die schoollopen binnen het buitengewoon onderwijs, geldt dat er **na 2 schooljaren** (in het basisonderwijs) **of na de opleidingsfase** (in het secundair onderwijs) **een evaluatie** dient te gebeuren omtrent het vervolgtraject van de leerling.

Zoals hiervoor reeds aan bod kwam, werd **40 % van de verslagen** uitgeschreven voor het type basisaanbod (in totaal zijn dat 5180 verslagen). Hiernaast werden door de CLB's **4201 verlengingen** van verslag voor het type basisaanbod uitgeschreven. Dit is een toename met meer dan 40 % (2967 verlengingen type basisaanbod in het schooljaar '17-'18). De meerderheid van de verlengingen (73 %) werd uitgeschreven voor leerlingen van het lager onderwijs.

Ook binnen de gemotiveerde verslagen is de nood aan expertise vanuit type basisaanbod een groot aandeel. In totaal werden 2570 gemotiveerde verslagen met nood aan expertise van dit type opgemaakt.

Verontrusting

Wanneer de ontwikkelingskansen en/of de integriteit van een minderjarige bedreigd zijn, is er sprake van **verontrusting**. In dat geval heeft iedere hulpverlener de plicht om de nodige stappen te nemen zodat de veiligheid van de minderjarige gewaarborgd wordt.

De CLB's nemen hun opdracht en verantwoordelijkheid inzake verontrusting ernstig. Dit blijkt uit de verdere toename van het aantal leerlingen waarvoor het CLB een opdracht opnam in het kader van verontrusting. Tijdens het schooljaar '18-'19 gebeurde dit voor **7314 leerlingen**.

Dit aantal blijft schooljaar na schooljaar spectaculair toenemen. Sinds de start van het decreet Integrale Jeugdhulp (2015) ervaren we als CLB's het stopzetten van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg als een groot tekort in de jeugdhulp.

Hiernaast werden **26 300 leerlingen** begeleid in kader van **problemen thuis**.

Uit het jaarverslag jeugdhulp blijkt dat de CLB's de grootste aanmelder zijn bij het Vertrouwenscentrum voor Kindermishandeling (meer dan 18 % van alle aanmeldingen). Bij de andere gemandateerde voorziening, het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg, zijn de CLB's de tweede grootste aanmelder na het parket (de CLB's staan in voor 1 aanmelding op 4).

Aantal A-documenten

De meeste CLB's hebben een erkenning als MDT-team of maken deel uit van een MDT-samenwerkingsverband. Dit MDT (multidisciplinair team) kan een aanvraag indienen voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, kortweg het A-document genoemd.

Tijdens het schooljaar '18-'19 werd door de CLB's voor in totaal **2063 leerlingen** een A-document opgesteld. De CLB-MDT's zijn daarbij de **grootste aanmelders** voor deze vorm van jeugdhulp: zij staan in voor 57 % van alle aanvragen niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Bij een dergelijke aanvraag is vaak **diagnostiek** nodig. Indien de diagnostiek niet voorhanden is, kan hiervoor een beroep worden gedaan op een MDT. De CLB(-MDT)'s leverden de diagnostiek aan in 55,5 % van alle aanvragen, wat hen afgetekend de grootste partner maakt.

Het aantal kinderen en jongeren op de wachtlijst van een voorziening blijft stijgen. De gemiddelde **wachttijd** bedraagt daarbij **425 dagen** voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De CLB's blijven deze lange wachttijd als bijzonder problematisch ervaren. Hoe langer kinderen en jongeren wachten op hulp, hoe meer hun (ontwikkelings)kansen op school in het gedrang komen. Bovendien brengt deze problematiek zowel rechtstreekse als onrechtstreekse druk voor de school met zich mee.

Omkadering en financiering van de CLB's

De CLB's genereren hun personeelsomkadering binnen een **gesloten enveloppe financiering** aan de hand van enkele decretaal bepaalde parameters. Het volume aan omkaderingsgewichten, te verdelen over alle CLB's, werd in 2000 vastgelegd op 2898,85 gewichten. Voor het schooljaar '18-'19 werd hier een beperkte injectie van 88 extra omkaderingsgewichten aan toegevoegd, wat het totaal op 2986,85 omkaderingsgewichten brengt.

De CLB's richten op basis van de gegenereerde personeelsomkadering hun personeelsbestand in. Tijdens het schooljaar '18-'19 werden in totaal 2833 voltijdse personeelsleden in dienst gemeld in een CLB. Samen begeleidden zij 1 188 488 leerlingen, wat neerkomt op een ratio van **1 VTE* per 420 leerlingen** (directeurs en administratief personeel inbegrepen).

Tijdens het begrotingsjaar 2019 ontvingen de CLB's in totaal € 151 151 000 aan werkingsmiddelen. Dit komt overeen met een **werkingsbudget** van € 12,75 per leerling. Ter vergelijking: in 2000, bij de start van de CLB's, bedroeg dit budget gemiddeld € 12,79 per leerling. In het begrotingsjaar 2020 zakten de CLB's, door een besparing van 6 %, zelfs naar het historisch dieptepunt van **€ 11,62 per leerling** of **minder dan het budget dat ze in 2000 ontvingen**. Tijdens het auditonderzoek (uitgevoerd door PwC in 2015) genereerden de CLB's nog gemiddeld € 16,93 per leerling. Toch luidde reeds dan de conclusie: "Wat betreft de werkingsmiddelen wijzen veel elementen in de richting dat de bodem bereikt is, of dat men zelfs door de bodem zit" (p. 97).

Hiernaast ontvangen de CLB's decretaal € 63 per VTE voor nascholing.

* VTE = voltijds equivalent

Het elektronisch leerlingendossier (LARS)

Het elektronisch leerlingendossier LARS (Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem) is sinds 2007 in gebruik. LARS vormt voor **alle CLB's** in Vlaanderen en Brussel het leerlingendossier. De CLB's noteren **alle leerlinggebonden activiteiten** (zowel van de medische, de vraaggestuurde en de verplichte begeleiding) in het LARS-dossier. Activiteiten die betrekking hebben op de school als actor (vanuit de kernactiviteiten signaalfunctie of consultatieve leerlingenbegeleiding) worden op dit moment niet geregistreerd in LARS.

Wanneer een leerling van school verandert, verhuist het integrale dossier mee naar het nieuwe CLB, tenzij de ouders hier expliciet verzet tegen aantekenen. Tegen de medische gegevens en de gegevens inzake leerplichtopvolging kan geen verzet worden aangetekend: deze informatie gaat altijd mee naar het nieuwe CLB.

Als CLB's respecteren we de rechten zoals die worden beschreven in het **Decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp**. Van zodra een leerling als 'bekwaam' wordt geacht - in principe vanaf de leeftijd van 12 jaar - is het leerling zelf die recht heeft op toegang zijn dossier.

Voor jongere of niet-bekwame leerlingen (in principe <12 jaar) zijn het de ouders of opvoedingsverantwoordelijken die het recht op toegang uitoefenen.

Op dit moment wisselt LARS gegevens uit met andere platformen zoals Vitalink (Kind en Gezin) en het Departement Onderwijs (CREON en Discimus). Op vlak van informatie-uitwisseling zijn er bijkomend veel opportuniteiten, waaronder de uitwisseling van informatie rechtstreeks met leerlingen, ouders en (waar relevant) scholen.

De meerderheid van de cijfers zoals gepubliceerd in dit jaarverslag, werden gegenereerd uit het elektronisch leerlingendossier dat door alle CLB's gehanteerd wordt (LARS). Meer info via www2.clb-lars.be.

Het volledige jaarverslag van CLBch@t kan worden geraadpleegd via <https://www.clbchat.be/jaarverslagen>.

De cijfers die betrekking hebben op jeugdhulp, werden gegenereerd uit het jaarverslag Jeugdhulp: www.jaarverslagjeugdhulp.be.

De Vlaamse Vaccinatiegraadstudie vormde de basis voor de besproken cijfers m.b.t. vaccinatie: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/vaccinatiegraadstudie>.